

REDACȚIA
Deák Ferencz-u. Nr. 20.
ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
an 20 cor.
an 10 cor.
an 5 cor.
an 2 cor.
de Duminică pe an 4 cor.
România și străinătate pe an
40 franci.
Prescripțiile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20
INSERTIUNILE:
de un an gazonat: prima dată în
bună; a doua oară în bună; a treia
oară în b. de fiecare publicare.
Adăugarea abonentelor, cât și înscrise:
nu sunt a se plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitat
Scrisori necronice nu se potrivește

Anul IX.

NUMER de DUMINECĂ

Nr. 11.

Ungurii și M. Sa.

S'au implinit șapte săptămâni de când stăpânirea din Budapesta s'a clătinat și Tisza István s'a prăbușit dela ere. Urma deci ca M. Sa Impăratul și rege nostru să numească alți ministri, și să se infățiseze în noua Dietă și să se a pune treburile țării în cuvenita rânduială.

Zadarnică i-a fost însă truda: M. Sa n'a putut nici până azi să aibă noui ministri, și iarăși — ear celalalte partide: kossuthopoporalii, bánffyștii și disidenții, nu vor să plece voinții prea înalte, ci pentru a cărmă țării cer lucruri pe cari M. Sa n'are vrea să le dea.

Cer anume comanda ungurească în mintele din Țara Ungurească, precum și cărmărea de Austria în ceea-ce privește țara.

Ce ar însemna îndeosebi întâia cerere: care ne dăm seamă. Așa numita armată ungurească de azi n'ar mai fi, ci încetul încetul ea s'ar preface în armată națională curat ungurească; ostașii de alt neam decât cel unguresc nu ar mai fi lăsați în rândurile recrutate de prin același colț de țară, ci ar fi amestecați în regimente ungurești, unde să nu audă altă limbă de cât ungurească... Bărbații politici kossuthiști și ca în chipul acesta Români, Nemți, și Slovaci s'ar face mai ușor — și mai ușor.

După însuși mărturisirea foilor ungurești, o mare luptă se petrece, în privința țării, între M. Sa și — națiunea maghiară. Ear cer partidele un urești, nu vrea să dea M. Sa, ear alt-fel partidele nu iau asupra-le alcătuiască guvern.

Eată de ce stăm d'alăta vreme fără guvern, lucru nemaipomenit în alte părți.

Cât îl vor fi obosit pe bătrânul domnitor aceste încurcături, nu e greu de închipuit. Câtă supărare va fi simțind văzând că năcăjesc cei pe cari i-a resfătat într'una, și că se poate da cu socoteala. Ceea-ce este și mai neîndoios, e faptul că unii dintre bărbații politici, îndeosebi din partidul kossuthist, și-au pierdut răbdarea și încep să amenințe. Ast-fel «Független Magyarország», prin care-și spun părerile cei mai buni din partid, scrie că aducerea aminte de Kossuth între Unguri stă d'asupra crâmbii unguresc care trăiește, va muri și poate să nu trăiască, pe Kossuth Ungurii nu-l vor uita și nici odată, ci vor lupta cu bărbăție pentru ceea-ce a luptat Kossuth la 1848... «Magyarország», este și mai și: ea amenință Ungurii văzând încăpăținarea și răutatea lor dela Viena, o să se încălzească de tot

ce a vrut Kossuth și ast-fel va fi de familia domnitoare a Habsburgilor.

Scrie anume Bartha Miklós în «Magyarország» dela 22 Martie următoarele:

„Eri contele Apponyi într'o vorbire amănunțită de strălucită a preamărit pe acel Kossuth Lajos, care pe temeiul pragmatice sanctio a zidit așezămintele de drept public ale patriei noastre. În liniștea ascunsă a națiunii (maghiare) mai trăește însă și alt Kossuth Lajos. Să se ferească cercurile de sus și cele mai de sus ca națiunea (maghiară) să înceapă să se închine acestui Kossuth Lajos. Asta ar fi o grozavă încercare pentru popor și o nenorocire cumplită pentru casa domnitoare“.

Ear «Függetlenség» dela 23 Martie n. pune titlu unui articol așa: *It rupem coar-nele... Răspuns potrivit regelui...*

Nu credem ca Viena să se sperie așa lesne de scrisorile lui Barta Miklós. Un lucru este însă mai presus de ori-ce îndoială: da și am scrie noi așa privitor la familia domnitoare, iute am ajunge în temniță.

Toate scrisorile acestea arată de alt-fel o desnădejde. Ceea-ce pe noi nu trebuie să ne îngrijască, ci tocmai dimpotrivă: să fim veseli, văzând ca M. Sa nu se înduplecă a umbla în voile lui Kossuth, ci ține cu toată tăria la neștirbirea armatei împărătești, și armatei în care fie-care neam din patrie este d'opotrivă ocrotit.

Se poate deci ca guvernul care se va alcătui să nu fie nici el după dorința lui Kossuth și Apponyi, și astfel ne putem aștepta ca deschizându-se Dieta, ea departe de a lucra pentru binele popoarelor, va fi locul celor mai crâncene lupte între guvernul care vrea să umble în voile M. Sa și între partidele cari vor să strămtoreze Coroana.

În mijlocul acestor lupte deputații români nu vor putea să stea nici ei cu mâinile în sân.

Greu nu le va fi să aleagă calea pe care vor purcede.

Sunt adică trimiși acolo să arate dorințele și durerile poporului românesc. Ear în mijlocul nostru nu este unul singur care să creadă că ar fi bine să se dea armata pe mâna ministrilor kossuthiști! Ci dacă tocmai ar ajunge lucrurile acolo, în cât Viena să fi ajuns așa de slabă, în cât să ingenuncheze înaintea șovinștilor maghiari și să lase ca armata să fie incolțită, apoi după-cum Cehii cer și ei limba lor în regimentele lor, așa și celelalte popoare au cuvânt să ceară, că dacă odată s'ar scoate limba nemțească, această să fie înlocuită cu limba neamului care dă jertfa sa de sânge întru apărarea tronului și a țării.

Caci dacă șovinștii zic că mai bine luptă ostașul comandat fiind în limba sa, nu înțelegem de ce Românul, Sârbul, Neamțul și Slovaci n'ar fi și ei mai bucuroși să vorbească în armată, și în luptă să fie comandat fiecare în limba sa!

Eată de ce noi n'am vrea ca din învalmășeala luptelor înăbușite d'acum să iasă biruitor — Kossuth El și partidul său luptă adică numai pentru întărirea șovinștilor, ear' nouă înspre slăbire ne este.

Russu-Șirianu.

Armata comună. «Fremdenblatt», unul dintre cele mai de frunte ziare din Austria, scrie acum din privilegiul că Kossuthiștii vor să spargă unitatea armatei, următoarele:

„Credem, că armata e mândră pe trecutu-i, mândră pe istoria-i de multe veacuri și credem, că da, același spirit trăește în dansa, pe care l'au plantat archiducele Albrecht, Radetzky, archiducele Carol, triumfătorul dela Aspern, Daun, Laudon, Eugen de Savoia și comandantul dela Montecucoli până la Wallenstein. Acel spirit, care a învrednicit-o, ca pe toate câmpurile de războiu ale Europei să fâlăce cu mărirea steagului împăratului. Și steagul împăratului este și azi simbolul armatei. Oare poate-se jertfi aceasta pentru dragul unui capriț efemer, pentru rezultatul întâmplător al unei alegeri, rezultat ce se întemeiază pe un sistem electoral meșteșugit alcătuit și departe de a exprima adevărata voință a locuitorilor Ungariei. Dac'apoi, cea mai apropiată alegere ar scoate la suprafață alt partid, bunăoară o majoritate de naționalități în Ungaria, atunci refacem totul din nou? Doar atunci în adevăr ajungem acolo, ca după războiul din Ungaria, toate afacerile de caracter comun, să se supunem din nou și din nou reviziei“.

Alegerea dela Cehul-Silvaniei, unde s'a săvârșit adevărate acte de banditism, unde miserabili ciomăgași au năvălit asupra Românilor dela cari gendarmii luaseră ori ce băț, unde bătușii au spart capul veneratului nostru președinte George Pop de Băsești și altor peste 50 alegători, a fost protestată la înalta Curie.

Nu ne îndoim că la Curie se vor și afla judecătorii cari nu numai să nimicească mandatul baronului Bornemizsa, dar să și bage în temniță pe cei ce au vărsat sânge.

Jandarmii în biserică. Comitetul congresual sârbesc prin o hotărâre adusă în decursul anului 1903 a zis, că nu mai dă ajutor dieceselor, până-ce nu-și înaintează protocoalele. Diecesele au apelat la guvern zicând, că protocoalele trebuiesc înainte numai congresului național sârbesc — la ceea-ce guvernul a nimicit hotărârea comitetului și a poruncit, ca ajutorul să se plătiască.

Comitetul însă într'una din ședințele ținute în 1904 a adus hotărârea, că nu împlinește postea guvernului. Guvernul din nou a nimicit hotărârea și a dat poruncă aspră, ca ajutoarele să le plătească. Deoarece comitetul s'a împotrivit și mai departe, ministrul președinte în înțelegere cu banul croat a hotărât, ca cu puterea să aducă la supunere pe comitet; de aceea a însărcinat pe secretarul ministerial Paul Ioanovich, care cu jandarmii a dat ajutorul cerut de diecese.

În 20 Martie n. comitetul și-a ținut din nou ședință, la care s'a spus, că lucrul ce l'a făcut ministrul președinte e împotrivor legii, de aceea ei l' vor aduce înaintea congresului național, iar contra amenințării ministrului, că le ia fondul inalienabil au protestat solemn.

Tot în ședința aceasta s'a luat la cunoștință hotărîrea guvernului, că comitetul congresual are dreptul și împuternicirea să controleze administrarea averilor mănăstirești față de stareți, ori arindașii moșiilor mănăstirilor.

SLUJBAȘII COMITATELOR.

La Timișoara e vorba să se aleagă un nou vicișpan. Cu acest prilej «*Temesvári Hirlep*» dela 21 Martie scrie:

„De câte-ori am scris despre alegerea de vicișpan în Timișoara, am arătat, cât e de cu nepuțință și împotriva bunului nume al comitatului, de s'ar alege Alexandru Ioannovits. „*Neue Temesvárer Zeitung*“ încă se ocupă cu treaba aceasta în următoarele:

„Trebue să ne închipuim situația, dacă notarul, căruia i-s'ar face cercetare, ar răspunde așa proto-notarul, ce face cercetare:

„Am fost leneș, dar' doar și pe d-ta te-au pedepsit în 1885 tot din aceeași pricină sub nr. jud. adm. 16. Nu am înaintat banii la vreme; uită-te la numărul 4482/93, unde d-ta ai fost pedepsit, că ai reținut niște bani ai scaunului orfanal. Am fost dur, dar' d-ta sub nr. 32775 96 ai fost pedepsit pentru vătămarea oficiilor mai înalte. Am fost neglijent în oficiu, dar', vezi, d-ta, îmi ești pilda bună; sentințele 39081/94 și 55.264 98 te-au pedepsit din aceeași pricină. Eu dela mine mi-am luat concediu; de ce să nu o fac, când d-ta tot pentru treburi d'astea ai primit pedeapsă sub nr. 4051/87.

„Am îndreptat“ protocoalele boalelor de vite, dar' d-ta „ai îndreptat“ protocoalele esențurilor, ceea-ce cu drept cuvânt le-a numit procurorul sub nr. 482/99 falsificare de acte. Pe nedrept am ridicat bani, dar' gândește-te d-le îndreptător, că... când d-ta ai luat diurne nedrepte în chestia lui Fülöp Balint. Gândește-te, că sub nr. 4845 te-au pedepsit, fiindcă ai luat de mai multe ori diurne, ce nu se cuvenia, ceea-ce procurorul le-a numit „șarlatanie“. În dările mele de samă n'am spus totdeauna adevărul, dar' adu-ți aminte de sentința adusă contra lui Ioan Oficirescu, în care sunt și martori, cari nici când n'au fost ascu-

tați, ceea-ce Cimponier și Sentici sub jurământ au spus înaintea oficiantului, ce făcea cercetarea. Când Oficirescu a apelat contra stranei sentințe, d-ta ai îndreptat sentința de 50 florini, scăzând-o la 25 florini.

Eată ce fel de oameni sunt slujbașii înalți... Ce vor fi făcând cei mai mici, în sate unde nimeni nu-i controlează, o știu mai bine bieții săteni cari îndură atâtea.

Sfatul împărătesc — împotriva Ungariei.

Propunerea Derschatta primită.

Luni, săptămâna aceasta, s'a petrecut un lucru mare în sfatul împărătesc din Viena: toate partidele au luat în înțelegere la oală hotărîre împotriva Ungariei.

Un deputat, cu numele Derschatta, făcuse propunerea, ca în fața faptului, că în dieta Ungariei au ajuns kossuthiștii să fie mai mulți, cari acum vreau să străntoreze pe Majestatea Sa, să le dea pentru Ungaria armată ungurească, sfatul împărătesc în lupta aceasta a Ungurilor să se pue pe lângă și în ajutorul Majestații Sale, ca să împiedice spargerea în două a armatei de azi. Cu prilejul acesta s'au ținut multe și mari vorbirii de deputații din sfatul împărătesc, toate arătând multă supărare, unele trăgând chiar sabia, cum s'ar zice, împotriva Ungariei.

Hotărîrea aceasta a stîrnit mult năcaz în Budapesta.

Demonstrația din teatrul Orădan.

— Oradea-mare.

Unde am ajuns cu arta, ce urmăresc jocurile teatrale, la Unguri, se vede foarte bine din întâmplările din Orade. Artă adevărată, lipsită de ori-ce scop lăaturalnic pare, că nu-și află inimi printre adoratorii unguiri ai artei. Piese teatrale tendențioase găsec adinec răsune în toate păturile societății ungurești. Faptul s'a dovedit în lumina cea mai adevărată, când cu reprezentarea piesei «Clopote amuțite», în teatrul din Orade.

Unde-i adevărată artă, mă întreb? O piesă shakespeareană nu ar fi fost de bună samă împărtășită de atâta insuflețire, cum a fost piesa «Clopote amuțite», piesă scrisă cu

vădita tendință de a ne arăta prenoastră în lumină neadeverată.

Și s'au aflat niște studenți români s'au revoltat față de așa lucru, ca să fie șovinistă... au fost huiduiți... colegi maghiari au ținut meeting (adunare), ia poziție față de acești adoratori ai adevărate, ear' directorul academiei juca zis, că va porni cercetare aspră triva lor.

Foile locale au scris articoli învinuind la adresa tinerimei române.

Tinerimea a luat poziția convenită de învinuirea articolului, ear' foaie «*Nagyvárad*», care îl publicase i-a trimis următoarea declarație:

Stimate D-le Redactor!

La articolul «Demonstrație în teatru» publicat în nr. 67 al foaiei «*Nagyvárad*» rugăm a publica următoarele:

Nu vrem să facem polemie cu neșcutul autor al articolului, fiindcă nu atît de bine limba maghiară, ca să aștefi de vorbe, cari să fie demne de nivelul, pe care stă articolul, dar' nu voim a supune unui asemenea atac publicului cult.

Înainte de toate vrem să constatăm faptele: noi nu am fugit — nici nu vătămăm nimeni (nici nu ar fi fost ca cineva să se atingă de noi), — am avut lipsă de apărarea poliției. Am amintit sucește, întortochiază, în mod voit întâmplările, de aceea cu domnitor necunoscut vom isprăvi noi altcui.

Cu acest prilej voim să spunem cuvinte despre adevăratele pricină a demonstrației.

Ar fi foarte trist, dacă societatea maghiară ar fi de aceeași părere, de care însușiat articolul și ar fi o experiență zitoare, dacă astfel ar fi principiul și viața societății ungurești culte.

Nu ne tăgăduim naționalitatea groază a trebuit să constatăm, că «român» al piesei nu ne represintă pe de altcum bine știm, că ceea-ce spune despre noi e — neadever tendențios sub masca libertății poetice!

URĂ ȘI DRAGOSTE.

TEATRU POPORAL ÎN 3 ACTE.

DE

TR. I. MAGIER.

(Urmare).

Baba Todora: Tăcut sărutu-te!... Tăcut... tăcut!...

Gligor (continuând): ... Nana Iosana nu i-o zis nimic, dar baba Todora a început cu șapte guri a bălăbăni la ea... Ci că Lina Dumniaei ar fi de vină, că pe Drușca babei nu o iau feciorii la joc, și la cor nu o pune dascălul să cânte sângură ca pe Lina nanei Iosana și ca pe Irina dumitale...

Baba Todora: Nu zău, nu zău, că i-or scos hula că-i bătrână și goală ca napu, sărutu-te...

Sandu: Babă, de nu-ți puî frâu la gură acuși îți pun eu lacăt!

Baba Todora: Pun, pun sărutu-te... da cum pot zice că Drușca me-ai bătrână, numa de 20 ani a trecut... când numa?... La Sânmădru... ba'n primăvară... ba'mi aduc aminte, în ziua de circovi!...

Pralea: (în parte). Numai unu de-o mai trece, o fi de trezeci și zece!

Sandu: Babă, da nu-mi toca ca o moară hodorogită, că-ți fac o nefăcută!

Baba Todora: Nu, nu sărutu-te!... nu!...

Gligor (continuând): Nana Iosana a rugat-o s'o lase în pace, că nici ea, nici Lina ei, nu poartă grija nimărui, destul își poartă greul și amarul lor... Ei dar și-ai găsit-o... baba Todora sare la ea ca turbată, îi zmulge cofele și i-le trăneste la pământ, apoi îi sare în față și face un tărăboi, de s'au strâns toată ulița...

Pralea: (în parte). No, asta încă-i o mână proprie creminolă!

Gligor: Eu văzând că treaba se prea îngroașă, am mers să fac pace, atunci au început a mă spăla și pe mine, până am adus-o aici și am chemat de bună mărturie și pe nana Iosana.

Baba Todora: Primarule sărutu-te nu-i așa. Nu zău, zău, că vreau să mă răpună!... Drușca mea nu cutează să iasă la lume de gura lor, că trag cu ochii și rîd pe înfundate...

Sandu: Eară îți imblă gura? Da așteaptă rîndu măi muere!...

Baba Todora: Aștept, aștept sărutu-te... da nu ști-i, că mă roade la inimă și-mi pun peri albi în cap!...

Pralea: (în parte) Ană-io!... Peri albi la mama babil!?

Baba Todora: ... Nu crede în ei primarule sărutu-te... mai bine îți deschide și d-ta ochii, că Iorgu feciorul d-tale, a dat în petrece cu Lina...

Nana Iosana: Doamne nu-i scria osândă!...

Baba Todora: Așa, așa sărutu-te... Și să mai ști ce ochi dulci își face dascălul cu Irina d-tale... Tot satul știe, numai d-ta nu ști nimic. Așa zău sărutu-te... apoi cum să nu mă cătrănesc că numai Drușca mea... vezi, îi scot hula în chip și formă și nu încap de ea, nu-i încapă pământu!... O vezi, vezi dară primarule... sărutu-te... dăpu cuum...

Sandu: Da tac odată strolimbătură că-ți cos gura cu ață răsucită!...

Baba Todora: Tac, tac sărutu-te... că tac eu!...

Nana Iosana: Domnule primar! asta precum văd s'au perdit biata de iartă eu o iert și o lăs în plata lui Dumnezeu (Iese).

Baba Todora: Mă poți lăsa, dacă mîncat norocul fetii... Ei, zău, zău că!

Sandu: (răstît) Gurra! Meliță scotă-mă scoți din fire și mă faci să te scot fără veste de aici!... Ai noroc că femeia te-au iertat, că și-aș pune câte un lacăt pe două părțile la gură, să nu mai ieși în nime și să nu mai porți minciunile satului lungul ulițelor... Cară-te acasă și-ți pălimba, că de nu, și-o păzesc eu de multum!... (în parte). Da zise ceva, hoarță mă face să-mi deschid și eu ochii!...

Baba Todora: (de lângă ușa) Merg sărutu-te... Știu eu zău, zău... primarule sărutu-te...

Sandu: (furios) Ieși odată de aici, spartă!...

Baba Todora! Ies zău, ies zău... sărutu-te (Iese).

Sandu: (în urma ei) Fire-ai să fi dracului cu vița și cu porodița ta cu tot, limbă neadormită, nu mi-a mai dat de cap să mă apuce toate nădăbăile, și de-mi per odată răbdarea, nu știu unde ajungea cu Bine că o duseră zmei!... (După o pauză Gligor) Gligore! tu mergi și bate doba în că-l poruncă, să nu mai baje nime căne vale... Și mai dă de știre, că peste o săptămână, vine doctorul de vite la vizită... calcă legea, și-o trage apoi samă!... Înțeles?

Gligor: Înțeles domnule primar! (Iese și iese).

Pentru defăimarea asta neadeverată, — pentru disprețul arătat am demonstrat! Am demonstrat cu toată mâhnirea sufletului nostru, căcum demonstrează tinerimea maghiară tinerimea ori-cărei națiuni, de câte ori trăznește cineva să defaime caracterul și starea poporului ei!

Am demonstrat, fiind-că în luna liberă și în patria frăției cavaleresti am fi așteptat ca presa și societatea maghiară să ne protejeze față de un așa atentat — să protejeze contra unei plâsmuirii poetice, care are drept urmare: turburarea bunei înțelegeri civice — să protesteze, cu atât mai mult cât strigătele de vălcărare, ce le cuprindese, sunt rușinoase și pentru societatea maghiară, dacă plângând se vaetă, că un popor de nimica e în stare a amuși potele maghiarimei...

Protestarea nu s'a făcut, ear nouă nu a trebuit mărirea îndoielnică și minciună, că amușesc clopotele, defăimarea însă simțit-o și de am fi trecut-o cu vederea, și fost pentru noi o moarte morală.

Protestăm împotriva faptului, că am demonstrat contra maghiarimei, cu mintea măloasă nu se poate vorbi așa ceva despre țara noastră.

Ne pare rău, că în chipul acesta își plinește presa maghiară datoria, ce ar avea-o, că să ne înțelegem și apropiem unii alții, că societatea așa își închipue gus-desvoltat și armonia, ca noi să ne făcăm mândria de rasă, ca noi să ne înțelegem cu paria în degradarea demnității noastre și să sărutăm mâna celui ce ne înțelege.

Credem și sperăm însă, că întâmplarea își va avea roadele sale și că scopuri, care au urmărit și pretinsul articol, nu vor rămâne roditor.

Oradea-Mare, la 20 Martie 1905.

Augustin Ciavici, Sever Miclea, Iustin Nemet, Mihail Truția, George Banc, Augustin Bărdossy, Alexandru Stoienescu, juriști.

Purtarea tinerimii și foilor ungurești pune lumină vie sentimentele ei. Studenții Români au huiduit o plâsmuire poetică plină neadeverării față de poporul românesc.

Ori-ce plâsmuire artistică trebuie să fie adevărată, ori să se apropie de adevăr. Inșusirea asta n'o are piesa «Clopote amușite» (Elnémult harangok). Ea însă a plăcut foarte publicului maghiar din Orade. Nu vreau să cred, că acest public nu cunoaște cerințele artei de azi. Nici aceea nu vreau să cred, că pe noi, Români, nu ne cunosc, căci se ocupă atât de mult de noi. Ori poate tocmai de aceea a plăcut, fiind-că ne vorbia de rău pe noi? Se poate! Dar atunci, unde e adevărata artă curată, neprihănită; doar un teatru nu e adunare de bălcu, unde ori cine vorbește poporul așa și numai, ca poporul să-i placă? Nemo.

Miliția în Boroșineu.

Dela căderea baronului Solymosi în cercul Boroșineului s'a început amenințarea, cu statutul. Zi de zi asmuțau foile din Arad stăpânirea, că nu-i asigurată viața pe lună. Adevărat, că s'au întâmplat cazuri de furturi și bătăi chiar și omoruri, pre cum s'au întâmplat și mai înainte, căci durere, poporul nostru de pe lună prea puțin dă pe viață și pe averea altuia. Episcopul nostru a și îndrămat preoțimea a delătura răul prin predică și alte mijloace pastorale, căci aceasta boală numai pe calea creșterii bisericești se poate din temelie lecu. Ar fi fost la rînd ca și administrația politică să-și facă datoria și cu mijloacele ei să sprijinească biserica și școala confesională și să facă bună dreptate între oameni ca să nu își facă ei însuși dreptate. În loc de a face toate pe cale pacinică, aduce acum miliția pe capul poporului, ca să pătimească și cei nevinovați pentru cei vinovați, cel puțin așa cetim în foile străine, că s'a trimis un escadron de husari la Boroșineu.

Un caz ce ni-se spune despre lucrurile cum să petrec în Boroșineu pare a dovedi, că lucrurile cum au fost ele predate în foile străine sunt cel puțin mărite. Iată cazul: Sâmbătă în ziua de Săntoader și-a servat ziua anamăstrea și și-a lăsat stăpânirea casei avocatul din Boroșineu Teodor Burdan; se adunaseră mulțime de lume, înțelegența din loc, apoi oaspeții din Arad și din jurul Boroșineului, prietini și rudeniile familiei. Străjile sătești și gendarmii toată noaptea stătură la pândă și petrecea pe cei-ce mergeau acasă. Anevoie credem să fi putut bănuși pe protopopul Gurban, avocatul Feier și ceilalți oameni de omenie cu gânduri de crime ordinare, ci sigur vor fi gândit, că e ceva complot politic, vezi doamne: tradare de patrie.

Pe când puterea ordinii publice păzea pe oamenii de omenie adunați la o bucurie fami-

liară, în vecini, a patra casă dela dl Burdan, va fi gândit ce a gândit un slujitor de a ovreului neguțator, mai bine zis lacom pe salama, sticlele de rachiu fin din prăvălie și de, să pusă și el la petrecere: destupă sticla și mănăcă binișor salame, ba a mai și dus cevaș cu sine. Măne zi, tula! doamne, o grămadă de jendarmi aleargă în sus și în jos, să caute pe hoțul. Nu mult a trebuit să-l caute, căci era la îndemână. Ei bine, din acest neînsemnat lucru, foile din Arad iar aduseră Marți știrea alarmatoare despre bătălitură mare în Boroșineu. Miercuri și plecară husarii la Boroșineu.

Cazul acesta ne pune pe gânduri, că aici să face poporul nedreptate cu trimiterea miliției, dar tot-odată sădește și chipul de pază al acelora cărora le este încredințată siguranța publică, adică ei ceacă criminalii politici și nu ordinari, și până când păzesc praznicele familiare, hoții fură liber chiar dinaintea nasului lor și-și fac praznice în bucătăria altora. Din acest caz își făcu un domn concluzia: d'apoi că gendarmii noștri nu urmăresc pe hoții ei politici. De sine înțeles, că între astfel de împrejurări siguranța publică nu poate sta bine.

Răsboiul ruso-japonez.

Retragerea Rușilor. — Lupta dela Tienling.

După înfricoșatele lupte dela Mucden goana le mai rămăsese Rușilor, ca nu cumva să fie impresurați. Tienlingul era pregătit de mai înainte, pentruca să poată primi rămășițele armatei ruse. Japonezii prigonind pe Ruși au ocupat și Tienlingul.

Tienlingul se află la intrarea unei văi ripoase, a cărei esire e la 10 klm. spre Nord, lângă satul Santupu; această sală naturală, lată de doi klm. numai se întinde în're coasta stângă a lui Liao și linia înălțimilor, care alcătuesc poziția propriu zisă a Tienlingului.

La Tienling Rușii prin lupta, ce s'a dat, au întârziat prigonirea Japonezilor. Căci Japonezii au intrat în Tienling abia la 15 seara, cu toate, că ei în 10 începuseră să urmărească pe Ruși; le-a trebuit cinci zile ca să străbată o depărtare, ce de obicei se face în două zile de marș numai. În timpul acesta s'a făcut ordine, regulă în coloanele rusești.

Generalul Linevici. — Japonezii la Kaiyuen.

Țarul a numit un nou comandant peste întreaga armată: pe generalul Linevici, iar pe Kuropatkin l-a numit comandant al primei armate. Generalul Linevici a hotărât o altă împărțire a armatei, a făcut alte planuri etc.

Acum cu mare zor se îngrijește de retragere. El se va retrage nu numai până la Charbin ci până la riul Sungari ori chiar până în inima Siberiei la Irkusk. Japonezii sunt dincolo de Caiun.

Sandu: Tu Prale, rămâi aici la casa comunală până la amiază. Dacă m'ar cerca cineva, să știți: acuma mă duc la Herșcu, iar mai târziu merg acasă. La amiază să-mi aduci cheia aici.

Pralea: Înțeleg domnule primar pr'onorați... (Sandu iese)... Să-l mănăc ciuma pe Herșcu, că bună stupină mă are el. Acolo se vede toată miera satului!... (Se culcă pe laviță, adoarme și începe a horăi.)

Scena 4.

Pralea, Calin.

Calin (Intrând): Precum văd, n'am nimerit încă, că nu aflu pe nime aici, (aude pe Pralea să zică și îl observă)... ba, iacă am onoare cu o persoană oficioasă! Ei că bine doarme, ca să-l cu sufletul curat. Au obosit pe semne când astă-noapte hotarul! Dar strajnic mă rog, crezi că-i un locomotiv dela tren, nu crezi?... Să-l trezesc oare, ori să-l las să se doarmă sărmanul pargar?... Trebuie să-l trezesc, dacă am venit cu lucru oficios!... (se apropie de el)... Bade Prale!... N'auzi bade?... (Pralea se întinde, apoi se întoarce către altă parte și doarme mai departe)... Iacă îmi pare că nu te fericești astăzi Caline oficer oficioasă!... Cum poate dormi așa greu?... Poți duce primăria cu Pralea cu până în vârful Rătezatului!... Dar totuși să probez!... (Il clatină) Bade Prale scoală!... (Pralea se trezește și se uită la el).

Pralea: (In vis) Îți arăt eu ție mănăpropiet!...

Calin: (surprins) D'apoi că dacă nu te pomenești, caută să te clătinesc cu mâna... Scoală odată!...

Pralea: (in vis) Faptă creminoală în oficiul.

Calin: Ce criminală?! Criminală la Hantatar că doară n'am venit să te zugrum, ci vreau să te scoli să ne înțelegem odată... N'o scoală acum!... Pace bună!... (Il clatină din nou) Scoală bade!...

Pralea: (deșteptându-se se întinde și cască) Aaaaă!...

Calin: Bună ziua bade Prale!... Aole o da strașnic mă poți dormi!...

Pralea: Hm... hm... domnu învățator!... bună-zia pr'onorate (frecându-se la ochi) iacă ațipii o țiră... și dacă nu poți dormi noaptea, că-i grea slujba!...

Calin: Drept așa bade... Dar te rog unde e primariul, că am treburi cu el?

Pralea: S'a dus la Herșcu, ori poate că e acasă, dar a lăsat să-i fac de știre de va fi de lipsă. Dacă vrei pr'onorate, acuși mă duc să văd!

Calin: Foarte bine Prale. Da sânzur nici eu nu rămân aici, ci mă duc și eu până atunci să mă preambul ac (arătând spre dreapta) în grădina primariului.

Pralea: Bine, dară, că-i spun că-l aștept acolo. Poftim plecaciune bună! (iese)

Calin: Se auzim de bine!

Schimbarea scenei.

(Scena e împărțită în două: de-a stânga o grădină cu arbori, tufe de flori etc., de-a dreapta o daie țărănească frumușică, cu intrări din stânga și dreapta. În depărtare se aude doba).

Scena 5.

Calin singur (Intrând în grădina din stânga) stă și ascultă). Oare ce mă bat doba?... De bunăsimă eară vor fi ceva rândueli dela comitat ori dela pretură!... Nu-i vorba, orânduile bune, puse în lucrare cu dreptate și bunăvoință, sunt pentru folosul și binele obștesc a locuitorilor. Mi sălă însă, nu știu cum, de câte ori aud doba, că știu înaintea, că eară vor bea zama câți-va bieți de oameni!... Mi milă și mă doare inima, când văd punându-se globi și pedepse pe bieții de ei, că n'au pricepere destulă să se știe păzi tot de-auna... Nu, nu merg bine treburile aici la noi!... Vinovații cei mari trăiesc nesupărați, ear celor mititei, li-se fac zile fripte... Primarul n'a apucat pe cale bună... Il compățimesc din suflet, și foarte aș vrea să-l întorcem de pe drumul apucat... Nici n'ar fi el om rău, dar de când s'a întovărășit cu afurisitul de Herșcu și cu cei doi nesăturați și îngâmfăți, cu notarul și cu fișcalul, aceștia își joacă calul cum vreau ei... Mi tare frică, că oamenii aceștia, nu numai îl vor strica pe primarul cu satul, dar îl vor duce și la rușine și sărăcie... Eu cu părintele Sinesic ne-am înțeles să cercăm a-i deschide ochii și să-l aducem la calea cea bună, dar e mare întrebarea, că putea-l vom desbara de sub tutoratul oamenilor acestora, cari o să-l ducă la sapă de lemn!... Și oh, când mă gândesc la Irina și la primejdia ce amenință pe tatăl ei, mă cutremur în tot sufletul!... Eu mi-oi face datorița, fie ce va fi, se știu chiar că m'oi frânge, dar pe primarul trebuie să-l scoatem din cursa ce-i stă întinsă... Dreptatea trebuie să învingă!... Și va învinge cu

Listele electorale.

Atragem luarea aminte a celor îndreptățiți de a fi trecuți în listele electorale, că în curând se vor prezenta comisiunile alese din partea comitetelor centrale comitatense în comunele lor, ca să vadă și cerceteze listele alegătorilor, ștergând din ele pe cei-ce și-au pierdut dreptul și trecând în ele pe cei-ce n'au fost trecuți până acum.

Listele cari se compun în anul acesta vor fi bune pentru alegerile ce s'ar face în anul 1906. Intrați în politica de activitate, e de datorința noastră să grijim, ca nici un Român cu drept de vot să nu fie lasat afară din liste.

Facem deci apel călduros la toți Românii cu drept de a fi luați în liste, dar mai ales la Românii din comitatul Aradului, ca să se ducă la termenul care va fi publicat în comunele lor, în fața comisiunii, și să ceară să fie trecuți în listă.

Fruntașii noștri dela sate apol meargă asemenea în fața comisiunii, pentru a-i controla lucrările, grijind să nu fie trecut nimeni pe nedrept în liste.

În înțelesul legii, alegător poate fi tot cetățeanul statului ungar, care a împlinit 20 de ani, și nu stă sub tutorat, sub curatelă ori sub stăpân.

Nu pot fi alegători militarii cari sunt în serviciu activ, finanții și jandarmii, nici cei-ce se țin de poliția comunală și comitatensă (haiducii și plăieși) și în sfârșit cei-ce se află în concurs.

Intru cât apoi cetățeanul nu cade sub opreliștele de mai sus, censul (măsura de dare) care îi dă dreptul de alegător, este următorul:

1. În puterea §-ului 2 al legii din 1874 art. XXXIII, toți aceia cari pe temeiul dreptului vechiu (de mai înainte de acel an) au fost luați în o listă electorală dela 1848 până 1862, întru cât mai trăesc și pot adevări că au fost în o listă de acelea vechi, au dreptul și acum. Aceștia pot fi alegători numai în cercul în care locuiesc. Cei cu drept de acest fel (dreptul vechi) sunt în cele ardelenene.

2. În părțile ungurene temeiul dreptului de alegător este, ca să ai moșie cel puțin $\frac{1}{4}$ din o sesiune urbarială. Fînd-că în Ardeal singur Zarandul are și el drepturile de alegător pe temeiul legii ungurene, pentru părțile zarandene ca $\frac{1}{4}$ din sesiunea urbarială se socotesc 8 jugăre de pământ (de 1200 m. pătrați jugărul).

3. În orașele libere regești, cum și în cele cu magistrat fără privire la aceea, de cad ele în Ungaria ori în Transilvania, are drept de vot

aceia, care el singur, ori împreună cu nevasta sau cu copiii săi minoreni:

a) are o casă cu cel puțin 3 încăperi (3 odăi de locuit), cari sunt puse la dare de casă, chiar și dacă deocamdată casa este scutită de dare. Darea aceasta face cel puțin 10 cor.

b) are (tot la orașe) drept acela, care are pământ pus la dare după venit curat catastral de cel puțin 32 cor., adică cel ce plătește dare curată de pământ 8 cor. 16 fil.;

c) afară de aceștia au, la orașe, drept toți neguțătorii, întreprinzătorii și măestrii, etc., dacă plătesc dare de venit clasa III., cel puțin 21 coroane.

4. În părțile ardelenene au drept de alegător, prin comunele mici și mari (la sate), aceia, cari:

a) plătesc dare curată de pământ 35 cor. 88 fil.;

b) cari pe lângă 1 cor. 60 fil. dare de casă, plătesc și 34 cor. 10 fil. dare curată de pământ

c) cari pe lângă cel puțin 4 cor. dare de casă, plătesc și 31 cor. 11 fil. dare directă de pământ.

Dacă cineva plătește dări în mai multe comune, i-se numără toată darea laolaltă, și dacă atinge măsura (censul) are drept de vot;

d) aceia cari la sate plătesc dare după un venit de pământ sau de casă, ori și cu cea de cl. III. laolaltă, de cel puțin 210 cor. au drept de vot.

5. Atât în părțile transilvănene cât și în cele ungurene, în orașe și sate, au drept de vot aceia, cari

a) singuri ori împreună cu nevasta sau cu copiii minoreni au casă pusă la dare de chirie după 210 cor. În orașe și comune unde nu toate casele sunt supuse dării de chirie se plătește după 210 cor. chirie, 23 cor. 52 fil. dare directă. În celelalte orașe și comune, (unde toate casele sunt puse și la acest fel de dare) acolo darea aceasta trebuie să fie cel puțin de 33 cor. 95 fil.;

b) și în Ardeal și în Ungaria, în orașe și sate, au drept de vot aceia, cari conform punctului de mai sus, au atîta pământ, ori au un capital care le aduce venit de 210 cor. pe an, și după aceste izvoare de venit deosebite, ori după ele împreună, sunt puși la dare de venit după 210 cor. În înțelesul acestei rînduiri a legii, luând în socotință că darea de pământ este $20 \frac{1}{8} \%$ a venitului catastral, alegător poate fi acela, care după pământul său, al nevastei și al copiilor minoreni, la olaltă socotit, plătește cel puțin 53 cor. 55 fil. dare de pământ. Dacă cineva plătește după un venit de 210 cor. dare de rentă (după capital de bani gata), atunci luând în socoteală, că darea de rentă face 10% a venitului, pentru a fi alegător numai pe temeiul venitului după capital trebuie să plătească

respectivul cel puțin 21 cor. dare de rentă (kekamatadó).

Darea de rentă și de pământ împreună dă dreptul de alegător, dacă venitul total la dare se urcă la 210 cor. anual.

c) toți neguțătorii, crășmarii, întreprinzătorii, etc., atât în Ardeal cât și în Ungaria orașe și la sate, cari plătesc cel puțin 210 cor. de venit cl. III., au drept de vot. În mune mici și mari sunt alegători acei cari plătesc dare după o calfă. Aceștia mai plătesc darea de venit cl. I. și anume, capul mii plătește o dare dela 10—24 cor., iar de fie-care calfă 4—8 cor.;

d) slujbașii de stat, de comitat și comunali, cari după un venit de 1000 cor. plătesc dare de venit clasa a patra, sunt alegători această dare după 1000 cor. este 10 cor. Fînd-că are și darea de venit cl. I. și anume, capul mii plătește o dare dela 10—24 cor., iar de fie-care calfă 4—8 cor.;

6. Fără privire la venit au drept de membrii „Academiei maghiare“ de știință, profesorii, toți cari au diploma de doctor, avocații, notarii, apotecarii, agronomii, silvicultorii, inginerii de mine, preoții capelanii, notarii munași și învățătorii. Profesorii, învățătorii, tararii și preoții, însă numai atunci pot fi alegători, dacă sunt aleși ca atari sau numiți de lege. Diploma de notariu singură, fără ca să are o are să fie ales de notariu undeva, nu dă drept de vot, tot așa și diploma de învățător și de preot.

Aceia cari intrunesc una din recerșile acestea de a fi alegători, dacă nu au fost luați în listă până acum, meargă anul acesta în fața comisiunii de conscriere, când vor avea în oomuna lor, și ducând cu sine documentele de lipsă, grijască să nu fie lăsați afara.

„Nemzeti érdekeink megóvása“

Veni-ne-10 n. o. din „Néptanítók Lapja“ de Szabó Deza (Déva).

Sub titlul de mai sus spumegă dl Szabó Deza, într'unul din numeroșii foaiei învățătorii oficioase; sub masca dorului de a înainta pe românesc în cultură, trage o dungă groasă dascălii români, voind a scoate în relief, că călii români nu sunt destul de perfecți și că de a da poporului cultură mai bună.

Al crede — cetind începutul articolului — că numitul domn, este un binevoitor nouă doar se interesează și-l doare de noi, dar de la mijlocul articolului își lapadă masca, nu Gögös dela Deva trimbiță: „... Az itteni ne-

ajutorul lui Dumnezeu!... (Din dreapta se aude o voce femeiască ce se apropie cîntînd încet).

Ma! badișă badișor
Nu-mi trimite atîta dor,
Trimite-mi mai puținel
Vin' și tu bade cu el.

Scena 6.
Calin, Irina.

Irina: (din dreapta, întră rupînd flori, pe cari le leagă în buchet). Tu ești aici Calin?!... (surprinsă).

Calin: (prinzînd-o de mîna). Aici dragă Irină! Venise-mi cu afaceri, dar primarul fiind în sat, pîrgariul Pralea s'a dus să-i spună. Dar tu ce faci înger draguț?!

Irina: Am venit în grădină după flori, ca să gratulez astăzi pe tata de ziua nașterii.

Calin: O, ce bunătate de înger ești dragă Irină!.. Fericit părinții cari au așa frumos mărgăritar. Dar de o sută de ori, mai fericit acel bărbat, pe care îl veți cinsti cu podoaba inimii tale!.. Cin stie, cine va fi acela!?!... (suspînă).

Irina: (mirată), Calin, cum vorbești acum așa de străin?!.. Imi vine să mă supăr și să plîng, dacă-mi spu vorbe așa de reci!.. Pentru-ce vorbești așa!?!..

Calin: Nu te supăra cea mai mîndră floare ce a înflorit cînd-va în lume! Nu te supăra scumpă, căci lacrimă de se va ivi în ochii tăi, imi va arde sufletul ca o văpaie de flacără.

Irina: Pentru-ce traği dară la îndoială Caline, făgăduința și jurămîntul sfînt ce ți-am făcut odată? (Va urma).

O nouă lucrare pe terenul muzical.

Dl Aurel Popovici, preot în Ticvanul-mare, a dat de curînd lumii muzicale o frumoasă colecțiune de cîntece populare destinate corurilor noastre vocale.

Pușini vor cunoaște numele acestui harnic și priceput muzical, care cu o diligență neesecepționabilă a adunat, arangiat și armonizat unele dintre cele mai frumoase cîntece populare. Colecțiunea de cîntece apărute de sub tipar, apar într-o broșură voluminoasă pe 76 pag. și arangiate cu mult gust estetic. Cîntecele sunt în număr de 15 și sunt lucrate în atelierul autografic a dlui Oscar Brandstelta din Leipzig. Cîntecele sunt arangiate pentru coruri bărb. și mixte. Compozițiile aceste atît ca text cât și în variațiunea fermecătoare a melodiilor sunt de o frumsetă rară pline de viu sentiment. Broșura din chestiune poartă titlul: „Cîntece pentru usul societății corale“ și conține următoarele pieze: 1. Impărate cereșe, (cor mixt sextet). 2. Dulce Bucovină, (cor mixt sextet). 3. Cîntec de vară, cor mixt sextet. 4. Marșul lui Tudor, (cor bărb. cuartet). 5. Rămas bun, (cor mixt sextet). 6. Arcașul, (cor bărb. cuartet). 7. Cîntece de primăvară, (cor mixt sextet). 8. Odă marelui Inocențiu M. Klein, (cor bărb. cuartet). 9. Dorul Ardeleanului, (cor mixt sextet). 10. Dorul Ardeleanului, (cor bărb. cuartet). 11. Resunetul văilor (cor mixt sextet). Resunetul văilor, (cor bărb. cuartet). 13. Doinitorii români, (cor mixt sextet). Doinitorii români, (cor bărb. cuartet). 15. Mulți ani, (cor mixt sextet).

Dl Aurel Popovici este elev ieșit din școala compozitorului nostru Mureșan și promite un vi-

tor cu frumoase speranțe pe agrul greu delos al artei muzicale. Care cunoaște frumose compozițiuni a d-lor Musicescu, Dima, vada, apoi compozițiunile tinerului nostru compozitor nu lasă nimica de dorit.

Cîntecele dlui Popovici se manifestă în ritul melodiilor populare, cari cu atîta artă arangiate și armonizate încît cu siguranță pot turisi, că aceste cîntece, nu rămîn îndreptul tecelor cunoscute până acum de corurile noastre vocale. Îndeosebi: „Dorul Ardeleanului“, „Resunetul văilor“, și „Doinitorii români“ sunt aș-cînd opere populare.

Autorul a ținut seamă de toate nuanțele muzicale ca expresiune simțămîntelor în cîntec, primească o formă cât mai originală. Autorul a căutat în fine, ca îndeosebi doinele — exprina viună a sentimentelor noastre, să le imită cu toate ornamentele muzicale. Astfel apoi rile și grupetorile mai în toate compozițiunile sunt întocmite cu mult simț și artă.

În speranța că prin aceasta recenzia făcut un serviciu îndeosebi corurilor noastre vocale, recomand din inimă broșura de cîntece dlui Aurel Popovici tuturor amatorilor de muzică sprijinind pe înăruul nostru compozitor, care crușat nici timp, nici jertfe materiale nici spirituale să se generalizeze în sînul poporului nostru de pretutindenea.

Comandele se fac de a dreptul la autorul în Ticvanul-mare (Nagytkvány) poșta: Kakova.

Bașoș, la 25 Februarie 1905.

Aurel Bădescu
Învățător.

ségi iskolák tulnyomó része nem hasznára, hanem inkább ártalmára van a nemzetiség értelmi és erkölcsi fejlődésének. Sármanul cum il doare de nol. Dar ia'n ascultați ce il doare mai tare: „Ezeket az ártalmas nemzetiségi iskolákat cseleltük ki legendő állami iskolával!“

Di Szabó descriind școalele confesionale române în colorile cele mai urite, nu își aduce aminte că dacă există la noi și învățători slabi, nu este eschis, că dumniilor să nu aibe trântorii mestu; noi încă ne ducem cam adese-ori pe la școale de stat și o spun aici și ori unde că, am fost în școală condusă de învățător de stat, socotit între cei mai distinși și a trebuit să mă mir de scandalul ce l'am văzut: elevi dintr'o clasă (III) n'au știut măcar unul în care comitat și cercetorial se află comuna respectivă!

Apoi elevi de clasa IV. să nu știe face oșere între părțile zicerii și ale vorbirii și câte putea înșira ca să dovedesc că și la stat în general ca și la școale ori-ce categorie, sunt învățători și harnici, apoi și mai slăbuți; iar dacă noi să află și de acești din urmă nu e mirare; că un inspector regesc de școale s'a exprimat așa: „Inzecită este truda dascălilor confesionali ai școlilor, față cu a celor de stat, căci aceia de lucru cu două limbi, până când ceșit din urmă numai cu una (maghiară!)“

Iar ca să fiu scurt la vorbă, întreb eu: Ce oare dl Szabó, că dacă în maghiar este sentiment de dragoste față de trecutul națiunii sale, mămirind pe Árpád ș. a. nu este un lucru financiar, lăsat dela Dumnezeu, ca și românul să se bazească cu Traian?

Asta il doare pe dl Szabó? Dacă asta il doare, învinuindu-ne că, dascălii români nici ideie nu de „metod“, apoi noi vom face metod, nu de dumniului grijă; vom propune pe Traian și pe Árpád și vom face asemănare între dâșii; tot și cu ceilalți.

Una să o mai ia dl Szabó la cunoștință: școlile confesionale, cari au basă religioasă moștenită cu mult mai perfectă ca școale de stat deci, pun baza caracterului ca atare, nu au dat școlii țării nici anarohie, nici atitudine socialistă, dar ales nu a dat „defraudatori“ cu zdroaia, cari tot atâtea efecte a caracterului slab, care pus baza din școală!

Deci dumniului, nu face nici un serviciu bun astfel de articoli; nu ne câștigă prin astfel de țări simpatia, ci sădește ură, și samănă vânt.

Nu numai odată am fost noi dascălii națiunilor apostrofați în „Néptanítok Lapja“, apoi odată foaie pedagogică și de specialitate și mai sus de toate dacă o doare atât de mult că noi românii am rămânea îndărât în cultură: pentru ce caută un metod și o cale pe care să pușcă și noi ajunge la cultură adevărată? căci noi susținem, și nu odată am demonstrat că ocuparea cu propunerea limbii maghiare, împedecă progresul cultural ce s'ar fi putut croi poporului românesc.

Mai bine ar fi ca, să se lase numita foaie să face parțialități și de a ponegi dascălii români înaintea lumii, căci armând pe coarda aceea și noi vom fi siliți a lua altă poziție față de țara noastră, arătând popoarelor culte de din afară cum își face rostul, ziaristica de specialitate țării.

Și oare când vor recunoaște acești oameni că poporul românesc? care — după zicerea deputatului Suciu — pentru că își iubește patria și îi este aprins dorul de muncă, nu își ia răfusele către alte părți a-le lumii, ca și comitologii noștri.

Ar fi bine să se lase dl Szabó, de a accentua des: „Miénk az ország, miénk a hatalom“.

„Hatalom“-ul, da! Țeara însă, atât e a lor, și a noastră!

Nu e așa d-le Szabó? I. Furdianu.

de seamă și mulțămita publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate la 11 Martie în favorul bisericii gr. or. din Lessa a binevoit să contribuie următorii domni:

Magn. Sa Vasile Mangra, Toma Pačala prot., total „Bihoreana“ câte 5 cor., Nicolae Zigre,

Dr. Florian Duna, Dr. Lazar Aurel, Dr. Nicolae Popoviciu, Dr. Aurel Zigre câte 2 cor.; din Oradea-Mare Gonda Vilmos, Bencsik Sandor din Sályi câte 2 cor., Teodor Popoviciu preot în Hidișelul superior, Gavril Potre Inv. Cârpești-mici câte 1 cor., Valeriu Chiș jandarm în Budapesta 50 fil. Suma totală 30 cor. 50 fil.

Sara la cassă a intrat suma de 62 cor. de tot suma de 92 cor 50 fil.

Detrăgându-se din suma aceasta spesele de 51 cor. rămâne un venit curat de 41 cor. 50 fil., care sumă s'a predat epitropiei, să-l depună la institutul de credit „Bihoreana“. Suprasolviri sara la cassă: Nicolae Vașca din Homorog 3 cor., Terezia Dulcescu învățătoare, Moise Popoviciu teolog ambii din Tulea câte 1 cor.

Căror le mulțămim că au binevoit a participa la petrecerea noastră că într'adevăr inteligența română din jur nici acum ca de altă dată n'a luat parte deși a fost timp frumos, trenul, motorul pe zi umbra de 10 ori, și așa onorații oaspeți au la dispoziție căruța și totuși n'au venit nici un preot ori învățător.

Cauza o știu ce e?

Că a fost aranjată petrecerea Sâmbătă seara. E drept, dar altă dată a fost chiar Dumineca sara și totuși n'a venit.

Primească toți marimonioșii contribuenții cele mai sincere mulțămiri. În numele comitetului parochial.

Romul Popa,
Inv.

Din Macedonia.

Noul omoriri săvârșite de bandele grecești. — Opt bulgari uciși. — Două români răniți.

Bitolia, 21 Februarie 1905.

În cursul săptămânii, bandele grecești au mai comis două omoruri înfiorătoare cu ținta de a pune groază printre români și bulgari. Joi, o bandă grecească s'a pus la pândă în apropiere de drumul care duce spre orașelul românesc Vlaho Clisura, așteptând trecerea pe acolo a țărânilor bulgari, cari se întorceau din țara noastră în orașel. Această bandă a pus mâna întâiu pe doi bulgari din satul Zegorani, anume Găușor și Sthriu și Cole Nanef, precum și un român Midereni anume Cheorghe Nicolof Biciof; apoi a prins alți trei bulgari din satul Bobista, anume Vasile Chelef, Yane Christef și un preot, cari se întorceau în satul lor cu un chirigiu român.

Banda a reținut pe bulgari și a dat drumul chirigiului, căruia unul din bandă i-a spus, că bulgarii vor fi omorâți preotul bulgar atunci a luat-o la fugă; bandiții au tras câte-va focuri de pușcă după el, dar n'a fost nimerit.

Cei-lalți cinci bulgari au fost omorâți; cadavrele lor au fost găsite mutilate în mod îngrozitor; chiar pielea de pe obraz le-a fost jupuită.

O altă crimă tot așa de îngrozitoare a fost săvârșită de o altă bandă grecească în ziua de Duminecă 20 Februarie, în satul bulgar exarhist Osmiceani, de lângă Hrupiștea, în vilaetul Monastir. Banda a omorât trei persoane: pe preotul bulgar Papa Toma Pascal Dimitrof și un anume Hrstu; a rănit grav pe doi români ciobani din acel sat, anume Dimitrie și cu fiul său precum și pe soția primarului.

Concurs.

Comitetul societății pentru fond de teatru român decerne două premii, unul de 500 coroane și al doilea de 300 coroane pentru cele mai bune piese teatrale din câte i-se vor prezenta până la 1/14 Octobrie a. c. între următoarele condițiuni:

1. Subiectul piesei să fie luat din viața poporului român ori a clasei noastre culte (în privința extensiunii și a genului piesei nu se pune autorului nici o restricțiune).

2. Manuscriptul să fie scris clar și legibil, tot numai pe o față de hârtie.

3. La manuscript se va alătura un plic sigilat, având pe avers titlul piesei, iar în

launtru un bilet cu numele complet al autorului.

Manuscriptele sunt a se trimite la adresa secretarului societății dlui Dr. Iosif Blaga în Brașov (Brassó).

Piese premiate se vor tipări pe cheltuiala societății; autorul va primi 50 exemplare tipărite.

Brașov, 5/18 Martie 1905.

Pentru comitetul societății:

Virgil Onișiu m. p.,
v - președinte.

Dr. I. Blaga m. p.,
secretar.

APEL

cătră frații neguțători români.

Anul acesta a fost un an, în care au fost pus la încercare fie-care să dovedească, ce iubește și pe cine iubește. Al noștri, trăesc din sprijinul nostru ne-au și dovedit, că nu pe noi, ci numai banii noștri îi iubește.

De ne-am zis, să reparăm greșala și rușinea din trecut și în viitoriu numai frate pe frate să sprijinească.

Comuna noastră Ghiroc, care e situată lângă Timișoara și are poștă și cale ferată în loc, deși are peste 2200 locuitori români, din 2300, până azi am sprijinit 5 neguțători toți străini de legea și neamul nostru și așa văzându-le iubirea, ne-am hotărât să căutăm cel puțin un neguțător român.

Rog deci pe doritori de a deschide neguțătorie să vină la noi, căruia îi vom da tot sprijinul posibil, iar încât cineva ar avea lipsă de ceva informațiuni, îi rog să se adreseze cu toată încrederea subscrișului.

Ghiroca, la 21 Martie 1905.
Inv.

Nr. 68.

III. 1905

EXARÂNDARE.

Pe baza hotărârii Ven. Consistoriu din Arad dela 10 Martie 1905. Nr. 662 prin aceasta se aduce la cunoștință exarîndarea pe calea licitațiunii publice a pământurilor bisericesti din hotarul comunei Dorgoș constătoare din 6 parcele în estensiune de 563 jughere catastrale.

1. Exarîndarea se face pe termenul de 15 Aprilie 1905, până inclusive 1 Octombrie 1907 pe lângă condițiuni speciale, cari sunt expuse și se pot vedea atât la subscrișul în Arad (Józseffóherczeg ut. nr. 8), cât și la oficiul parochial din Dorgoș.

2. Exarîndarea se face prin oferte în scris adresate direct subscrișului până la termenul de 10 Aprilie 1905 st. n., în care pe lângă suma oferită, oferentul are a declara că cunoaște condițiunile speciale de exarîndare și le primește în întreg conținutul lor având a depune la cassă consistorială 15% percente dela prețul de exlamarie și adecă 630 cor. în bani gata sau în hârtii de valoare.

3. Pe baza condițiunilor de licitațiune cu exarîndator se va lega contract special de exarîndare.

Arad, la 20 Martie 1905.

Petru Trușia,
fisc consistorial

INGELERIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, strada Atzel Péter Nr. 1.

(Lângă Crucea-Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm îndeosebi d-lor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 24 Martie 1905.

— «Neue Wiener Tagblatt» (Nrul 77) reproduce articolul apărut în «Tribuna» privitor la comanda oștirii împărătești, ear «S. D. Tagblatt» (dela 21 Martie) reproduce articolul scris în «Tribuna» de amicul nostru Slavici.

«Magyar Szó» în aceeaș vreme spumegă de supărare pentru un articol (Clubul naționalităților) al d-lui Russu Șirianu care arată cum trebuie să lupte deputații Români în Dietă.

— Din Socodor ni-se cere să publicăm următoarele:

In 7/20 Martie a. c. Magn. deputat dietal al cercului nostru Chișineu, dl Ioan Russu Șirianu a cercetat comuna noastră Socodor, prin ce asupra Românilor noștri a făcut impresia cea mai bună! Iubitul nostru deputat a convenit cu mai mulți alegători fruntași sfătuindu-se asupra situației politice.

Așa se face școala poporului Român! Și de atare școală numai bucura — din inimă ne putem!

Să spună acum și unii din „liberali“: când și-au văzut deputatul în mijlocul lor? ... Eu unul nu cred, decât poate atunci, când dibaci „corteși“ au mâncat papricașul cu săpun ... și au lăghit cinstitele spălători!!!

Aflu că dl Russu a fost și prin Chișineu și Pilul-Mare și că încă înainte de Paști se va duce și în alte sate.

B-nu.

— Tunuri nouă pentru armata austro-ungară. O comisiune de experți sub presiunea prințului Rudolf Lobkovitz, general de artilerie și comandant al corpului de armată staționat în Budapesta în care comisiune a luat parte și locotenent-mareșalul Cenna, începuse încă astăprimăvara experimentele cu noile tunuri cu repetiție, comandate pentru armata noastră. Experimentele acestea au fost făcute în prezența arhiducelui, general de artilerie și comandant de corp în Pojon, Frederic. Tunurile au fost declarate nu numai că sunt mai bune decât cele vechi, ci și mai ușoare, ear prin siguranța baterii până la distanță de șase kilometri și prin puterea destructivă întrec toate așteptările. În cursul experimentărilor a fost luat odată la țintă un părete de ciment în grosime de nouăzeci centimetri, dela distanță de doi kilometri, și giulelele nu numai că au spart păretele, ci și dincolo de părete, la distanțe considerabile, au distrus tot ce apucau în cale. Altădată, pentru a le proba puterea de rezistență, s'au făcut din un tun una după alta 250 pușcături și în mecanismul tunului nu s'a produs nici o conturbațiune.

— Impăratul Vilhelm în Murocko. Impăratul Vilhelm înainte d'a pleca la Murocko, se va întâlni cu regele italian în Tarmino. Din acest prilej guvernul italian va trimite în Tarmino, o companie de infanterie, 50 de carabinieri și mai mulți polițiști cu velocipeda. De alt-cum se vorbește foarte mult despre această călătorie, de are însemnătate politică, orî nu. Ziarul „Standard“ după ce a întrebat la ministerul de esterne rus, a primit însărcinarea să spună, că călătoria maritimă a împăratului Vilhelm nu urmărește nici un scop politic.

— Boala ministrului președinte austriac. Baronul Gausch, președintele ministeriului austriac, de câte-va zile la sfatul medicilor a trebuit să rămână acasă. N'a luat parte nici la ședințele dietei.

— Dinastiile comerciale și industriale. Ceva de tot frumos și ceea-ce ar fi bine să știe orî și cine a spus Petru Baudin, fostul ministru francez al lucrărilor publice. La adunarea asociațiunii comerciale și industriale a spus ne-

gustorilor, ca să nu urmeze obiceiul bădăran, că voesc să facă din copii lor tot altceva și nu aceea cu ce se ocupă tată-seu. Părinții visează o soarte mai fericită pentru copii lor, când fac aceasta, dar amar se înșală.

Fac din ei advocați, medici orî slujbași. Sistemul acesta e omorîtor pentru industrie și comerț. Trebuie crescute adevărate dinastii pe terenul comercial și industrial, în care să fie sfântă tradiția, ca copilul să urmeze, des-voalte, crește munca, ce a început-o tatăl. Adevărul acestor vorbe e foarte mare.

— Soacra moștenitorului de tron german. Între împăratul german Vilhelm și soacra moștenitorului de tron nu sunt legături foarte bune. Nu va lua parte nici la nunta fiului său cu fata marelui principese de Mecklenburg-Schwerin, Anastasia. Se zice, că e bolnav; d'aceea nu va lua parte la nunta. Unii zic, că pentru aceea e neînțelegere între împărat și marea principesă, care e de neam rusă, fiind-că poporul german a fost totdeauna contra Rușilor. Alții povestesc însă altele.

— Lucruri slabe din comuna Giulvăz. Că neînțelegerea și pizma ce nu sunt în stare să facă, ne-o arată mai bine cazul întâmplat în comuna Giulvăz, unde Românii la număr peste 200 alegători au fost trântiți la alegerile comunale de Nemți, pripășiți numai de vre-o câțiva ani acolo și neavând ei decât 70 voturi. Jude, vice-jude și jurații au fost aleși tot Nemți, căci bagseama e mai bine pentru Român să-l stăpânească străinul. E rușinos cazul din Giulvăz și ni-ar plăcea să știm cine poartă răspunderea pentru rușinea aceasta. Căci de nu alta, rușine e la tot cazul!

— Marele duce Paul iar a căzut în disgratie. Am scris când cu omorîrea marelui duce Sergius, că țarul a iertat pe fratele acestuia, marele duce Paul și i-a dat toate funcțiile și titlurile, ce le avusese mai înainte. El s'a și întors în Rusia cu soția sa fosta văduvă a inginerului Pistelkorn, dar la stația Eydtkulnen jandarmii nu au lăsat și pe femeie să se reîntoarcă în Rusia sub motiv, că ea nu e agrațională. Marele duce s'a stăpănit, a fost la înmormântarea fratelui-său mai mare; după aceea s'a dus la țară să-l roage să ne îngăduie și fata de nevastă-sa. Țarul a fost neînduplecat. De aceea Paul după ce l'a certat cu țarul, a părăsit iarăși Rusia.

— Ginere venit din cer. Din Stockholm se scrie: Aeronantul suedian Dr. Fraenkel zilele trecute s'a urecat cu balonul și s'a dat jos în insula Oclanda. Drumetel din aer a poposit la un fabricant foarte bogat, care tocmai își serba cununia de argint. A fost primit așa de bine, că a doua zi l-au logodit cu frumoasa fată din familie.

— Profesor universitar arestat pentru omor. În apropiere de Carnenburg s'a aflat zilele trecute o fată tină moartă. Numele tetei e Maria Droichne și a fost draguța profesorului de geografie dela universitatea din Liege, Cherpion. Cherpion a fost arestat. Se crede adecă, că el a fost ucigașul.

— Foamete în Spania. Din Andalusia vin vești îngrozitoare despre sărăcia locuitorilor. Zece mii de oameni cer pâine și muncă. Oamenii n'au ce mânca. Starea e desperată.

— Impăcarea Franței și a Vaticanului. Știm, că Papa și Franța întrerupseseră orî-ce legătură diplomatică. Acum — pare se — lucrurile se vor împăca. Din Roma se telegrafază adecă, că la Papa a fost zilele trecute deputatul francez De Mun, care l'a asigurat pe Papa, că noul ministru-președinte, Rouvier se va purta cu mai multă cuviință față de Vatican. Clericalii speră adecă, că cu Rouvier se vor înțelege. Urmărea a fost, că Papa a scris episcopilor francezi să ocolească orî-ce atacuri personale față de Rouvier.

— Cea mai nouă carte a lui Tolstoi. „Novosti“ scrie, că Tolstoi scrie acum o carte în patru volume, care va apărea însă numai după moartea lui. Trei volume sunt deja gata.

— Pedepsirea lui Balugdic. Cărtea de apel a osândit pe Balugdic, care vătămasă și defăimase pe ministrul Paciu la 900 dinari pedepsă în bani și șase luni închisoare.

— Dr. Iustin Marșieu, unul dintre tinerii noștri de valoare, și-a deschis cancelaria avvoației în Arad, (Strada Salacz Nr. 1). Societatea aradană română a câștigat un membru simpțiar cauzele poporului un apărător inteligent și votat. Il felicităm cu iubire.

— Serbătorea Mortara și Nova în cetate. Eri Joi, s'au serbat cu deobită pompă în fortăreața din Arad, amintirea învingerilor dela 23 Martie 1849 la Mortara și Novara. Dimineața la 9 ore s'au serbat serviciu divin. După terminarea acestui s'a făcut revistă, unde locotenent colonel Iohn, a vorbit despre însemnătatea zilei noastre, căpitanul Burdea românește, ear' căpitanul Kestler ungurește. După aceea s'au împărțit premii din fundația «Mortara» daților celor mai bavi. Soldații au căpătat afară de menajul obișnuit, friptură, vin și țigări.

Le-a plăcut mult feciorilor înălțătorii serbare.

— Foarte frumos ni-a vorbit, d'căpitan Burdea, — ne spuneau câțiva vecini erii la redacție.

— Sinuciderea unei familii de contele Bracci, ginerele fostului ministru al culturii, Baccelli s'a sinucis în Roma dimpreună cu soția sa. Ruina materială l-a silit la această moarte năprasnică. Își măncașe întreagă averea și avea și datorii de 200,000 de franci.

— Cea mai mare moșie de pe pământ în țară, ea e în America și adecă în partea vestică a statului din America de nord, Luisiana Lungimea îi e de 169 kilometri, lățimea de 10 kilometri. E cam cât cantonul Bern. Terenul acesta nespuse de mare a fost cumpărat în anul 1763 de un sindicat (societate) de bogătași americani. Atunci era o prairie cu 30 mii vite cornute, pre, oi, cai; acum o cultivă însă sistemul american al moșiei asta e țiu, canale. Cowboșii (ciobanii) și de vaci și cai.

— Doi soți, două soții. Până acum în țară îndrăgostiții, desnădădușiții, voiau să moară împreună. Nu s'a întâmplat însă, ca doi bărbați moară mână în mână, fiind-că soțiile lor înțeles focul nobil, ce ardea în pepturile lor și crul s'a întâmplat în Paris. Zilele trecute plimba pe malul Senei foarte năcăjiiți Flory. Departe se putea vede, că nu cugetă la lucrurile bune; ar fi și sărit în apă, de nu l'ar fi vădit decăt un alt om, tot așa trist, ca și el. Decăt acesta nici de cum nu voia să meargă mai departe, Flory îi zice:

— Uite, d-le, îți mărturisesc sincer, că eu și tu să mă sinucid. Aș vrea d'aceea să fiu singur și să ai fi bun decăt să mă lași în pace?

Celălalt îi răspunde cu bucurie:

— Dar, doar și eu ... și eu vreau să mă sinucid! ... Pardon, îngăduie-mi să mă recomand la un doctor, Ioan Mussidon, slujbaș ministru ...

Ab ... mă bucur ... eu sunt George Flory, neguțator de mobile ...

— De nu te supăr, te rog, spune-mi, cum ai fi urât viața?

— Femeia ... mă înșală ...

— Și a mea!

— Decăt!

— De aceea vreau să mă omor.

S'au hotărît să bea un păhar de vin și să se ducă amândoi în Sena. Au mers în birtul cel mai apropiat, unde au băut vinul, apoi s'au dus sărit în Sena. Flory știa foarte bine înnoștrul tras la mal, ear pe celălalt l'a scos din străin.

Pe mal îi aștepta soțiile, cari fuseseră științate despre treaba bărbaților. Numai că fură aduși ambii candidați de moarte la moșie și știință.

— Ce ai făcut ... nemernicule! — zice Flory. — Hai numai acasă ...

— Las' că-ți dau eu ție! — adaugă Flory la Mussidon.

DOMNII

se pot îmbrăca favorabil numai așa dacă își procură hainele necesare *exclusiv* dela magazinul de stoffe pentru domni, unde se poate economiza 35%.

1. — Magazinul nostru de fabricații engleze din patrie și de Brünn.

MAGAZINUL ESCLUSIV de POSTAV de FABRICĂ A LUI

LEICHNER și FLEISCHER.

ARAD, piața Libertății 17. Cinci biserici. (PÉCS) Király u.

SPECIALITATE de STOFFE ENGLISH COLORATE PENTRU

Și cei doi eroi cu capetele blege și plini de
au plecat acasă, să-și capete porția cu-
lă.

— Logednă. D-șoara Sofia Vereș și d-nul
u M. Baba fidanțați. Végszentmihály—Ke-
llös. Felicitările noastre.

— Măritiş prin telegraf. Acum șase luni
na Mac-Kinley-Morse și-a pierdut bărbatul,
i-a lăsat o avere foarte mare.

După aceea nu peste mult primi următoarea
șă:

„New-York. doamna Mac-Kinley-Morse. —
și să-mi fi soție? Subscris: Cooper, Canton“.

Doamna cunoștea pe subscris, care fusese
oretin al bărbatului ei. Ea răspunse cu urmă-
toarea telegramă:

„Canton, Cooper. Vreau. Unde și când:
eris: Mac-Kinley-Morse“.

Noua depeșă a lui Cooper fu:

„New-York, doamna Mac-Kinley-Morse. —
și să ne întâlnim aici Vineri? Subscris:
er“.

În sfârșit răspunsul:

„Canton, Cooper. — Voi fi Vineri în hotelul
ld Square. Păstrați taina. Subscris: Mac-Kin-
Morse“.

Și iată, că într'una din Vinerile din urmă
ata lui Mac-Kinley s'a măritat cu domnul
er.

Lumea zice, că lucruri d'astea se întâmplă
ai în America.

ULTIME ȘTIRI.

— 23 Martie. n.

Planurile Rușilor.

Londra. Lui Times i-se vestește din
rsburg, că armata a treia rusă se adună
sud dela Ciangciun. Dacă armata s'ar
ge la Carbin, pe drumul de 150 km.
re bucătică de pământ va fi apărută.
Cita capătul articolului de traif. Noul a-
l Japoniezilor îl așteaptă pe drumul,
uee din Carbin în Cherin și din Vla-
stok spre vest.

Anunț.

La subscrierul e de ocupat numai decât
post de scriitor de notar; salar lunar,
se plătește la finea lunii; 90 coroane
te din Cassa Alodiala. Dreptul de pri-
și demitere al meu. Se recere cualifi-
de notar și cunoașterea perfectă a lim-
maghiare.

Cugier (Kudsir), comitatul Huniedorei în
artie 1905.

Procopiu Herlea,
not. com.

POȘTA REDACȚIEI.

George Bințințan, S. Miclăușul-mare. Poezii
ea, traduse, nu publicăm, ci te rugăm să
de cele populare. Dragoste și frăție.

Blai T. N., în P. Nu se plătește să mai pu-
răspunsul. A fost de ajuns o măciucă la
de oale.

Blonda. Noi trebuie să-l cunoaștem pe autor
mele.

ECONOMIE.

Arad, 24 Martie.

Piața din Aradul-nou.

Prețurile bucatelor scad zi de zi; grâul a
cu 30 fileri; prețul cucuruzului se ține încă.
mândut:

1200 măji metriche grâu cor.	17.80—18.20
400 " " cucuruz "	15.60—15.80
are nominală: secară:	14.80—15.00
" orz:	14.60—14.80
" ovăs:	13.60—13.80

Piața din Arad.

Prețurile nu s'a schimbat în timpul din urmă.
mândut:

900 măji metriche grâu cor.	9.30—9.45
320 " " cucuruz "	7.70—7.80
are nominală: secară;	7.50—7.60
" orz:	7.30—7.40
" ovăs:	6.90—7.00
" mazărice	12.30—12.50

NOTE ȘI IMPRESII.

Puterea mistică a fierului.

Usturoiul și fierul sunt două din cele mai
puternice mijloace de vrajă și de apărare ale Ro-
mânului împotriva duhurilor și al boalelor. Des-
pre cele ale usturoiului, vei fi luat și tu multe
aminte, căci îți s'ar în ochi cu păruta lor prostie,
dar despre ale fierului poate mai puțin, fiind-că
deasa întrebuintare practică și naturală a fierului,
ne ascunde multe obiceiuri și credințe deșarte
despre el.

Gândește-te și tu puțin la tainele câte sunt
ascunse în fier și judecă, așa cu minte de copil
și de om care vede întâiași dată fierul, dacă nu
este o minune a lui Dumnezeu puterea și slăvia
fierului. Întâiu de toate, fierul este lucrul cel mai
tare dintre câte le poate cunoaște poporul, că
piatra este într'adevăr tare, dar pe lângă fier e
ca un putregain. Deci fierul, ca lucru cel mai
puternic, o intrupare a a lui Dumnezeu însuși.
Nici o stlă pe lume nu i-se poate face fierului
prin singură mâna omului, nici să-l rupi, nici să-l
îndoi, nici să-l spargi, nici să faci semn pe el.
Toate i-le poți face însă prin el însuși, adevăc ca
unelte tot de fier. Deci e un lucru care nu cu-
noaște altă frică de cât de sine însuși. Apa o
poți stăvili și o poți abate, focul îl poți stinge
cu apă și-l poți stăvili, tăindu-i hrana; muntele
il poți căra într'altă parte, codrii îi poți nimici,
sufierea vietăților, fie cât de mari, o poți stinge.

Nu mai fierul n'al ee-l face. Da, fulgerul
lui Dumnezeu e negrăit de puternic, grădina
norilor e urgia lumii, vânturile cele mari sunt
spaima pământului. Sunt mai tari acestea decât
fierul? Sunt. Dar cu fierul poți să duci fulgerul
unde vrei tu, nu unde vrea el, cu fierul poți clădi
case cari să se împotrivescă ori și căruil vint
— deci tot fierul e mai puternic. De aceea cu
un topor, după credința poporului, poți amenința
fulgerul și-l poți alunga într'altă parte, cu un cu-
țit înșept în pământ poți abate grindina, cu o bu-
cătică de fier asvirlită în calea vântului, poți po-
toli vrtejurile, numai scuipând spre ele și ros-
lind „fier!“ Căci și fulgerul și grindina și vântu-
rile sunt aduse de dănatul fier, iar acestea se
tem de fier.

cuțite și mai grele de cât din fier. De aceea nu
te mira că în toate descântecule, babele între-
buintează cuțite, cuie, ace, frigări, ori chiar numai
bucățele de fier, ca arme contra duhurilor și boa-
lelor. Despre acestea însă îți voi vorbi deosebit,
la cuvenitul loc.

Dar fierul cel așa de tare, se face moale
în foc, încât poți să-l îndoiești cum îți place și
să faci ce vrei din el. Lucrul acesta a înspăi-
mântat mintea omului și i-a oprit-o în loc.
Un lucru așa de tare, ba cel mai tare, din
lume, se face așa de moale! Nimic alta,
nici lemn, nici piatră, nici plumb și toate câte
sunt, nici una nu se slăbește ca fierul când îl
bagi în foc, fără să-și schimbe firea. Că piatra
rămâne ce-a fost, osul și lemnul se face cenușe,
plumbul se topește. Singură ceara mai îngăduiește
o minune ca a fierului, când o încălzești. De
aici apoi mintea morală a omului a făcut o
apropiere între firea înrudită a fierului și a cerii,
și într'adevăr poporul spune că fierul e făcut de
Maica Domnului din ceară. De aci apoi, fierul și
ceara au rostul lor în vrăjile de dragoste, de ur-
sita și de fapt. Fierul și ceara) în apă îți arată
ursita prin chipurile ce le iau când se sleesc. Când
vrei să faci pe un bărbat voinic și cu multă
voință să ajungă un papă-lapte, ca să-l porți de
nas cum vrei, ori să-l faci nepulnicios într'ale
bărbăției ca om înșurat, îl faci vrajă cu fier în-
roșit pe care bați cu ciocanul dându-l diferite
forme (și cu ceară ca să se slăbească și el așa
cum slăbește fierul. „Cum bat cu fierul și-l în-
tore după plac, așa se pot întoarce pe cutare“.
„Și cum n'are putere fierul asta, așa să n'aibă
cutare putere bărbătească în el“. Vraja asta o
face ori nevasta care vrea să-și supue bărbatul
ca să cânte găina în casă și nu cocoșul, ori o
femeie străină care vrea să facă rău nevastei cu
bărbat.

Vez, e lesne s'ajungi la asemănarea asta
de lucruri. Și tot așa de lesne împotrivity aces-
teia: pe cel slab, fie sufletește, să-l vrăjești cu
fier călit, ca să fie tare. „Așa să prindă putere,
cum prinde fierul roșu când îl răcești în apă“.

(Va urma.)

1) Pilituri de fier. Astăzi e mai lesne să întrebuin-
țezi plumb în loc de fier.

CARMEN SYLVA

PE DUNĂRE.

11

27 APRILIE — 3 MAIU 1904

(Urmare).

Frumusețea ideilor produce singură efect.
Pe Bach poți să-l cânti mediocru, pe Beethoven
poți să-l indici numai, și muzica lor tot cerească
va fi. Dar' a cânta cu virtuozitate ceea-ce a
fost gândit simplu, este mult mai neplăcut. Eu
am primit un dar deosebit dela bunul Dumnezeu,
care se pare că a voit să mă înzestreze pentru
viitoarea mea carieră: înainte de a se opri unde-va
trenul sau vaporul, eu văd expresia fețelor, văd
mai întâi pe cel-ce sufer și înainte de a se spune
vre-o vorbă, eu știu cine are vre-o rugare, cine
va da o petiție, cine e chinuit de grijă. Da, chiar
trecând numai pe unde nu ne-am oprit, am celit
pe fețe și în expresia lor decepția sau spaima,
speranța sau desnădejdea, la care totdeauna este
greu să te uiți! Tot așa ghicisem și înainte de
oprirea corăbiel că doamna avea ceva de spus,
de oare-ce pieptul ei se ridica de bătăile puter-
nice ale inimii. Și într'adevăr urmă splendidă
poezie a lui Lord Byron! Ea venea pe pământul
nostru mic ca un glas din altă lume, și în
tumultul nostru, ca un semn spre cer, ca o im-
plorare și o trezire, ca o pace adâncă, care se
lăța peste tot ce mai înainte era în neliniște.

Acum ne apropiam de Ostrov, întâiul oraș
al Dobrogei, pe cel-alt țărm al Dunărei. Acolo
ne aștepta cea mai minunată primire, ce se poate
închipui. În partea locului sunt țărani foarte
bogați și mândri în căruțele lor. Se adunaseră
o mie o sută de care, și tot atâți călăreți fără
șea; țărani îmbrăcați în costumele cele mai va-
riate umpleau carele văpsite cu verde, cu flori
în tot felul de colorii, ca tronurile din vremurile
vechi. Noi mergeam printre rânduri de oameni
în tot felul de porturi: Români, Turci, Bulgari,
Tătari, Țigani; copiii cântau toți românește, de
și se vedea că mulți erau Bulgari sau Turci.
Căi fugind, carele cele multe, nesfârșit de multe,
ofereau o priveliște încântătoare, profilându-se
pe Dunăre și sub cerul ce se încoua și din care
precurară întâi stropi de ploaie. Parcă îți venea
să chemi noorii, să se apropie, să aducă noroc
acel ce-za pe pământ! Neuitat de frumos fu
așa fugeau; ear' din care...
priveau și arătau copiilor lor pe copiii noștri.
Atunci se deșteptă și interesul Elisabetel, căi o
încântau. De ce n'am putut prinde minunatul
tablou! Din toate părțile s'au făcut încercări să
se scoată fotografii; dar' aici lipseau colorile și
toatal ele erau deosebit de frumoase, anume:
carele verzi, oamenii roșii, având ca fond cerul
negru, Dunărea lucitoare, praful ridicat de vânt.
Culo se ivea un fes, un turban alb, colo o ma-
ramă fălăind, un șorț roșu, apoi earăși vre-un
verde splendid sau o broboadă galbenă, care
părea o bucătică din soare ivită în mijlocul ace-
lei mulțimi. Era splendid! Păcat că nu puteam
zăbovi, să ne bucurăm și mai mult de această
priveliște. Vremea devenea din ce în ce mai
amenințătoare; ne era dat să avem bucuria de
a vedea și o furtună pe fluviu. Dunărea se fă-
cuse verde, valurile ei se încununară cu spume,
vaporul începu să se clatine, ca pe mare. Din
cerul negru căzu cu ropot o ploaie bună. Acum
eram la Cernavoda.

Eu mai fusesem înainte vreme acolo; era
la inaugurarea podului, pentru mine ziua cea
mai măreață din toată domnia Regelui. Când
i-se oferi coroana României, el nu cunoștea țara;
și refuzase alte coroane din țări, unde n'a crezut
că ar fi avut un bun viitor. Acum însă desfășură
o hartă, luă un creion și trase o linie dreaptă
dela Londra la Bombay și văzu că trece prin
România: atunci primi coroana.

Când m'am măritat, acum 35 de ani, găsi
pe masa sa întâile planuri ale podului de pe Du-
năre; dar' a trebuit să aștepte 30 de ani până
să i-se intruzeze planul, până să-l poată clădi
inginerii noștri. Când Regele a venit în Româ-
nia, nu aveam încă ingineri; construcția căilor
ferate fu încredințată străinilor; din cauza acea-
sta el a suferit nespuse de mult și a avut supă-
rări mai mari, decât s'ar putea istorisi aci. Acum
podul era gata; clădirea cea solidă poate să în-
frunte toate puterile naturii: sloiuri de gheață
orcană și chiar cutremurele, care sunt și mai de
temut. (Va urma.)

Redactor responsabil: Sever Bosu.
Editor-proprietar: George Nichia.

INSERTIUNI și RECLAME.

Dr. Iustin Marșieu

anunță că și-a deschis

Cancelarie advocațională**in ARAD,**

Strada Salacz Nr. 1 etagiul II.

574

FEJÉR ANTALpictor de embleme, firme și zugrav
Arad, Strada Rákoczy Nr. 10
pregătesc potrivit timpul modern**TABELE DE FIRME,**

pe sticlă, tinichea, lemn, etc.

Tot asemenea zugrăviri cu gust imitație
de lemn natural.Comande în provincie se săvârșesc prompt,
cu prețuri foarte moderate.**IOSIF HEGEDŪS**Cronometrar, Ciasornicar și Giuvaergiu
Arad, piața Boros Béni 10.Magazinul societății din Ungaria a fa-
bricantilor Glashutten din Elveția. Exclusiv
singur. Ciasornice cu precizie. 500**Igaz
Sándor**

389

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint căleat cumpără p. prețul
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.Subscrisa vād. Frank Vilmosné cu
stimă aduce la cunoștința on. public, că în
urma unei prietenești înțelegeri a repăsit
din fosta firmă Menráth și vād. Frank.Totodată aduce la cunoștința că își
continue magazinul bogat și corăspunzător
și celor mai multe pretenții de monumente
de-cuma în piața Boros-Béni Nr. 3, unde
se pot comanda tot felul de monumente
de marmoră albă și sură, granit, syenit
și labrador precum și monumente de
marmoră roșie din țeară, toate aceste
mai estine ca până acum le recomandă on.
public.Primește ea și până acum tot felul
de lucruri de sculptură, cari ea și până
acum se efectuează sub conducerea dnl
Iacob Belloni în teritoriul propriu din
strada Karolina.Protegierea on. public o cere și de-
acuma cu deosebită stimă:

549

Vād. Frank Vilmosné**Atențiune!**Dacă dorești ghețe bune, estine
atunci le cumpără din prăvălia de
pentru dame și domni a lui Br
Károly de pe piața Arpád Nr. 5
ciul bisericii izraelite) unde comand
efectuează mai punctual.Se pot căpăta totfelul de ghețe
fecționare în atelierul meu. Rog bir
torul concurs al onoratului public, c
osebita stimă**Brecska Károly**

516

pantofar.

Proprietarii de vie, cari au treb
de ulcioiri de vie să se adreseze la
Ignuța à chinului și soții, Ternova.**ANUNȚ.**Recomandăm cu căldură atelierul de
plărie, sculptorie și strugărie al fi**Ion Cotîrlă și fiul**din Oravița, în care se confecțio
temple, strane, jeturi, chivoțuri, ră
tot felul de utenzilii bisericești cu
moderate și pe lângă garanța desă**Vânzare de altoi nobil de viță.**Cel-ce dorește să aibă o vie estină sănătoasă și
frumoasă să se adreseze cu toată încrederea la

Școala științifică de viță a lui

Vityé Miklós, Szerb-Csanád

(comitatul Torontál)

unde se află altoi nobil de I clasă, altoi nobil
cu rădăcină de viță pentru vinuri de masă și
desert eschisite, și sorte speciale separate și
alese pentru viță de chiorcuri (filigorie). Toate
calitățile se pot găsi și de classa II, tot așa
se găsesc altoiuri portalis și Monticôla, cu ră-
dăcină, și vițe europene cu rădăcină în prețurile
cele mai estine. 501

Servesc cu plăcere catalogul de sorte și de prețuri.

Nr. telef. pentru oras și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10-50 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4 $\frac{1}{4}$, 4 $\frac{1}{2}$, 4 $\frac{3}{4}$
și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație
interese corăspunzătoare până la valoarea cea mai mSpese anticipative nu sunt, la dorința anticipez
sele de intabulara, convertez datoriile de interese m— **Resolvare grabnică, serviciu prompt.****SZÜCS F. VILMOS**

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi

Institutului pentru credit fonciar din Sibiupe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitat
Bichș, Gyula, Ciaba.**ARAD, Boros-Béni-tér 22 sz. etagiul**

(Piața cerealelor.)

Biroul filialei: B.-Ciaba, Calea BerényiPrimește pe lângă onorar acuisitori de afacere
și demni de încredere.